niekuo nesiskiria nuo magdeburginiame Joniškio mieste rastųjų, o tai liudija periferijos (kaimo) ryšius su didžiausiu mikroregiono prekybos ir amatų centru. Mokslinių požiūriu vertinga ir XVI–XVII a. numizmatinė medžiaga (registruota 16 monetų) mikroregiono piniginei apyvartai, o XIX a. vaistų matavimo indeliai – medicinos istorijai nagrinėti.

Norint nustatyti šios Nartaučių radimvietės paminklų pobūdį, chronologiją ir teritoriją tikslinga atlikti papildomus žvalgomuosius tyrimus ir žvalgymus.

The field survey of Nartaučiai village

Nartaučiai village (Joniškis District, N Lithuania) is already mentioned in 15th–16th-century written sources. The 1426 agreement concerning the border between the Grand Duchy of Lithuania and Livonia mentions the villages of *Wallesz* (Valiūnai), *Buckedabbekay* (Buivydžiai (?)), and *Narssatay* (Nartaučiai (?)), which remained on the Livonian side. The 1557 privilege of Sigismund II Augustus awarding a demesne mentions 4 villages: *Давнорова* (Daunorava), *Нартолтева* (Nartulevo, Nartaučiai), *Вицюскаичева* (Vičiuskaičevo), and *Витолтова* (Vitoltevo, Vytaučiai). Judging from the 18th–19th-century cartographic material for Daunorava demesne, the old village of Nartaučiai was founded on the left stream bank of the Platonis, near the old Joniškis – Jelgava (*Mitau*) highway (Fig. 1).

In 2019, a field survey (a total of 1.35 ha) was conducted in Nartaučiai village. Two 2x2 m test pits were excavated at the site of a find concentration on plot 13 and a 16th–17th-century village site layer up to 15 cm thick was identified. The 8th/11th–13th/15th-century and 16th– 19th-century Nartaučiai find spot (about 70 items) supplemented the information about the area in prehistory and the Daunorava manor archaeological complex (about 2600 ha). The 8th/11th–13th-century finds (brooches, pendants, etc.) were characteristic of Semigallia (Figs. 2, 5). The collected 17th-century rustic and oxidation glazed and unglazed (so-called urban) ceramics (Fig. 18) and the 'pot-shaped' stove tiles (*Topfkacheln)* did not differ in any way from those found in the Magdeburg city of Joniškis, which attests to the ties between the periphery (villages) with the largest microregional trade and craft centre. There were also rarer artefacts: a Roman Empire Marcus Aurelius 172–173 sestertius (Fig. 7), a French second half of the 14th–15th-century jeton (Fig. 8), and 19th-century medicine measuring cups (Figs. 3, 4). The 16th–17th-century numismatic material (16 registered coins) is also interesting in respect to the microregion's monetary circulation.

Liudvikas Vasiliauskas

Žvalgymai būsimo geležinkelio vietoje Panevėžio rajone

2019 m. rugpjūčio–lapkričio mėnesiais atlikti žvalgymai ir žvalgomieji tyrimai į suprojektuotos „Rail Baltica" europinio standarto geležinkelio linijos atkarpos Kaunas–Lietuvos–Latvijos valstybės siena statybos vietą patenkančiuose spėjamų Barklainių kapinyno (Panevėžio r., Ramygalos sen.) ir Papušių pilkapių bei Papušių senovės gyvenvietės (Panevėžio r., Panevėžio sen.) vietose. Abi vietos lokalizuotos 2015 m. žvalgant būsimo geležinkelio trasą (R. Vengalis). Barklainiuose minimi aptinkami žmonių kaulai su įkapėmis (*VAK*, b. 31, p. 148–151), Papušiuose minimi pilkapiai, vadinami Milžinkapiais (Tarasenka P., *Lietuvos archeologijos medžiaga*, Kaunas, 1928, p. 205), rasta

apžiestos keramikos, pastebėta kultūrinio sluoksnio pėdsakų (*LIIR*, f. 1, b. 7675). Barklainiuose žvalgyta kartu su Kėdainių metalo ieškiklių naudotojų klubo „Radinukas“ nariais, Papušiuose – su MINK. Po žvalgymų perspektyviose vietose tirtos perkasos.

Spėjamo **Barklainių** kapinyno teritorija užima 623 000 m^2 plotą, žemės judinimo darbus planuojama vykdyti 51 000 m^2 plote. Vieta yra nežymiai aplinkiniame reljefe išsiskiriančioje didelėje pakilumoje, kurios centrinėje dalyje įsikūręs Barklainių I kaimas, V dalyje teritoriją kerta magistralinis kelias A8 (E67) Panevėžys–Sitkūnai. Š–ŠV dalyje yra apie 7000 m^2 ploto užpelkėjusi kūdra. Didžioji teritorijos dalis naudojama žemės ūkiui, tad yra nuolat ariama, užsėjama. Vizualiai ir metalo ieškikliais žvalgytas apie 51 000 m^2 plotas. Aptiktas XIV–XV a. simbolinio rakto fragmentas (1:4 pav.), XIII–XV a. pasaginės segės aguoniniais galais fragmentų (1:5 pav.), XII–XIII a. kabutis (1:6 pav.),

1 pav. Žvalgymų metu aptikti radiniai: 1 – žalvario lydinys; 2 – XVI–XVII a. žiedinė segė; 3 – 1756 m. Prūsijos Frydricho II 6 grašiai; 4 – XIV–XV a. simbolinio rakto fragmentas; 5 – XIII–XV a. pasaginės segės aguoniniais galais fragmentas; 6 – XI–XIII a. kabutis. D. Sakalauskaitės nuotr.

Fig. 1. Finds discovered during the survey: 1 – a lump of brass; 2 – a 16th–17th-century annular brooch; 3 – a 1756 Prussia Frederick II 6-groat coin; 4 – a fragment of a 14th–15th-century symbolic key; 5 – a fragment of a 13th–15th-century penannular brooch with poppy head terminals; 6 – an 11th–13th-century pendant

2 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – spėjamo Barklainių kapinyno teritorija; 2 – žemės judinimo darbų zona; 3 – tirtų perkasų vietos; 4 – žvalgymų metu aptiktų archeologiškai vertingų radinių radimvietės. L. Vasiliausko brėž.

Fig. 2. Situation plan of the investigation: 1 – territory of the suspected Barklainiai cemetery; 2 – earthworks zone; 3 – trench sites; 4 – the find spots of archaeologically valuable finds discovered during the survey

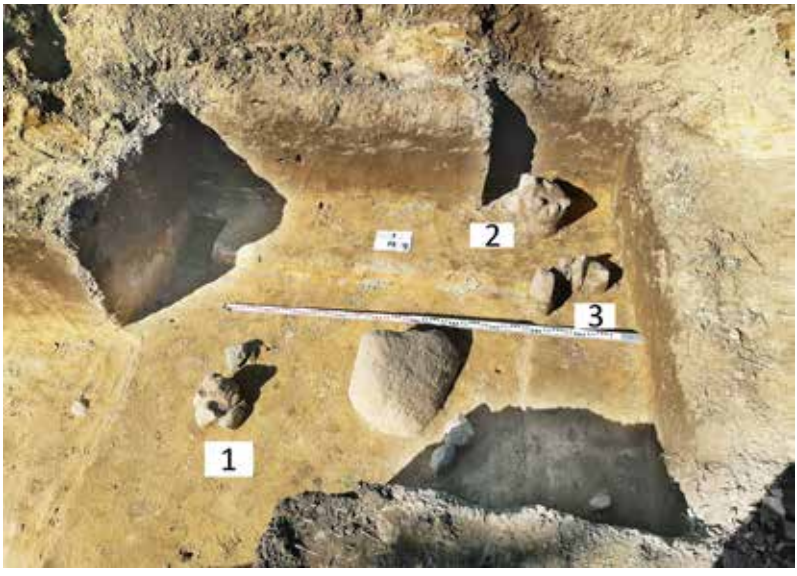

3 pav. Perkasoje 8 aptiktos stulpavietės iš P. L. Vasiliausko nuotr.

Fig. 3. The postholes discovered in trench 8, as seen from the S

4 pav. Perkasoje 9 aptiktos stulpavietės iš R. L. Vasiliausko nuotr.

Fig. 4. The postholes discovered in trench 9, as seen from the E

XVI–XVII a. žiedinių segių (1:2 pav.), įvairių monetų – Jono Kazimiero varinių lenkiškų ir lietuviškų šilingų, Rygos miesto šilingų bei 1756 m. prūsiški Frydricho II 6 grašiai (1:3 pav.). Rasta įvairių dydžių žalvario lydinių (1:1 pav.), labiausiai tikėtina, kad tai susilydę dirbiniai. Taip pat žvalgymų metu aptikta XIV–XV a. papuošalų fragmentų, apžiestos keramikos šukių ir XVII a. koklio fragmentas.

Žvalgomųjų tyrimų metu ištirta 12 bendro 126,7 m^2 ploto perkasų (2 pav.). Perkasos 8 R dalyje apie 40 cm gylyje armenyje aptiktos ir atidengtos 3 stulpavietės (3 pav.). Stulpavietė 1 sudaryta iš 4 akmenų, 24x24 cm dydžio, ovalo formos. Stulpavietės centre fiksuotas tamsios žemės pėdsakas, matyt, sunykęs medinis stulpas. Stulpavietė 2 sudaryta iš penkių ratu sudėtų 30 cm skersmens akmenų. Stulpavietės centre – juodas žvyringas gruntas. Stulpavietė 3 sudaryta iš 4 puslankiu išdėstytų 39x30 cm dydžio akmenų. Stulpavietės centre fiksuotas tamsios žemės pėdsakas, matyt, sunykusi mediena. Sijojant apie 10 cm storio armens sluoksnį, aptiktos 4 keramikos šukės: XVI–XIX a. žiesto puodo pakraštėlis, XIII–XV a. žiesto puodo sienelės fragmentas ir dvi indo šukės, kurių datavimas neaiškus.

Perkasos 9 R dalyje, palei Š sienelę, apie 25 cm gylyje armenyje rasta 15x12x10, 12x10x10, 20x10x5, 20x15x10, 10x5x5 cm dydžio akmenų. Tarp jų matėsi žvyringa juoda žemė. Tai galėjo būti stulpavietės (4 pav.).

Atsižvelgiant į reljefo ypatumus, neatmestina galimybė, kad spėjamas Barklainių kapinynas egzistavo vietovėje dominuojančios kalvos aukštumoje (LKS 521670, 6161523), kurioje X a. II pusėje buvo įrengtas smėlio karjeras, dėl ko kapinynas buvo sunaikintas.

Spėjamų **Papušių** pilkapių teritorija užima 263 987 m^2 plotą, spėjama Papušių senovės gyvenvietės teritorija – 56 809 m^2 plotą. Bendrai šiose teritorijose maždaug 30 075 m^2 plote pla-

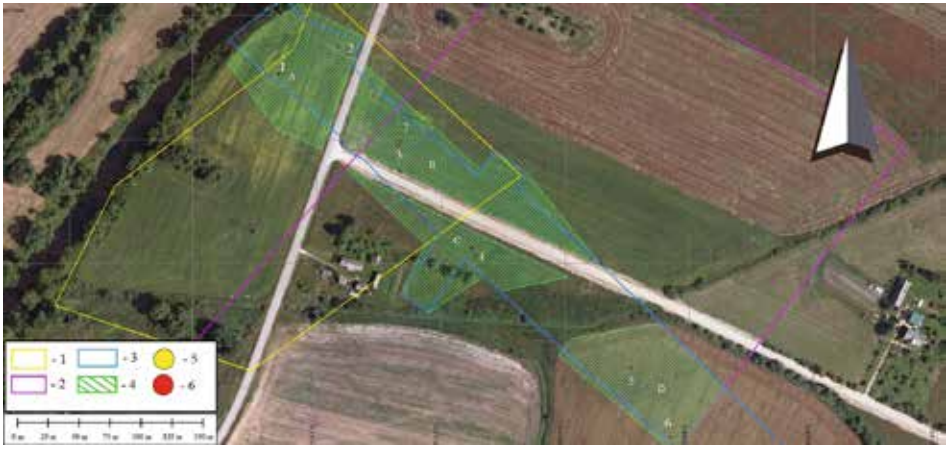

5 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – spėjamos Papušių senovės gyvenvietės teritorija; 2 – spėjama Papušių pilkapių teritorija; 3 – žemės judinimo darbų zona; 4 – žvalgymų sektoriai A, B, C ir D; 5 – žvalgymų metu aptiktų archeologiškai vertingų radinių radimvietės; 6 – tirtų perkasų vietos. L. Vasiliausko brėž.

Fig. 5. Situation plan of the investigation: 1 – territory of the suspected Papušiai old settlement; 2 – territory of the suspected Papušiai barrows; 3 – earthworks zone; 4 – surveyed sectors A, B, C, and D; 5 – the find spots of archaeologically valuable finds discovered during the survey; 6 – trench sites

6 pav. Žvalgymų metu aptikti radiniai: 1 – 1685 m. 1/12 Prūsijos talerio; 2 – XIV–XV a. simbolinis raktas; 3 – XIII–XV a. kalavijo makšties apkalas; 4 – pentino žvaigždutė; 5 – XIII–XIV a. pasaginė segė; 6 – XIII–XV a. žvangutis; 7 – XIII–XV a. segės liežuvėlio fragmentas. D. Sakalauskaitės nuotr.

Fig. 6. Finds discovered during the survey: 1 – a 1685 1/12 Prussian thaler; 2 – a 14th–15th-century symbolic key; 3 – a 13th–15th-century scabbard fitting; 4 – a spur rowel; 5 – a 13th–14th-century penannular brooch; 6 – a 13th–15th-century crotal; 7 – a fragment of a 13th–15th-century brooch pin

7 pav. Perkasoje 3 aptiktos duobės pjūvis iš Š. L. Vasiliausko nuotr.

Fig. 7. The cross-section of the pit discovered in trench 3, as seen from the N

nuojama vykdyti žemės judinimo darbus. Spėjamų Papušių pilkapių bei senovės gyvenvietės teritorijos yra išsidėsčiusios Nevėžio kairiajame krante. Šių objektų aplinkos reljefas svyruoja tarp H_{abs} 46,60–48,80 m pakilumoje, o ties objektus kertančia Uostrauto upe žemėja iki maždaug H_{abs} 40,60 m. Teritorijų PR ir Š dalis kerta rajoninis kelias 3032 Nausodė–Berniūnai. Spėjamų pilkapių teritorijos PV pakraštyje yra Panevėžio miesto vandens valymo įrenginiai, o vietoje, kur persidengia spėjamų archeologinių objektų teritorijos, įsikūrusi vienkieminė sodyba. Šiuo metu didžioji teritorijos dalis yra pritaikyta žemės ūkiui, tad yra nuolat ariama ir užsėjama. Vizualiai ir metalo ieškikliais žvalgytas apie 30 000 m^2 plotas. Atsižvelgiant į vietovės reljefą ir augmenijos tankumą, tiriama teritorija buvo suskirstyta į sektorius A, B, C ir D (5 pav.). Sektorius A patenka į spėjamos senovės gyvenvietės teritoriją, sektoriai B ir C – į spėjamų objektų persidengimo teritoriją, sektorius D – į spėjamo pilkapyno teritoriją. Žvalgymų metu aptikta XIII–XIV a. pasaginė (6:5 pav.) ir XIII–XVI a. žiedinė segės, XIV–XV a. simbolinis raktas (6:2 pav.), XIII–XV a. žvangučiai (6:6 pav.), žiedų fragmentai, pentino žvaigždutė (6:4 pav.), XIII–XV a. segės liežuvėlio fragmentas (6:7 pav.), XIII–XV a. kalavijo makšties apkalas (6:3 pav.), 26 monetos, dau-

guma Jono Kazimiero variniai šilingai, keletas Rygos šilingų, lenkiškas Zigmanto Vazos pusantrokas bei 1685 m. 1/12 Prūsijos talerio (6:1 pav.). Taip pat aptikta įvairių žalvarinių papuošalų fragmentų. Be gausių XX a. II pusės metalinių dirbinių, armenyje rasta XIX a. baldų apdailos elementų, žalvarinė sagtelė bei religinis XX–XXI a. aliumininis medalikėlis.

Žvalgomųjų tyrimų metu ištirtos 7 bendro 70,64 m^2 ploto perkasos. Perkasose 3 ir 7 aptiktos struktūros – duobės. Perkasos 3 centrinėje dalyje iškart po armeniu 40–45 cm gylyje aptikta 90 cm skersmens ovalo formos juodos spalvos dėmė, pjūvyje buvusi 70 cm gylio (7 pav.). Perkasos 7 ŠV dalyje iškart po armeniu 30–35 cm gylyje įžemyje išryškėjo 170x70 cm dydžio ovalo formos juoda dėmė (8 pav.). Dar viena panaši duobė aptikta perkasos PV kampe, V sienelėje. Iškart po armens sluoksniu išryškėjo nupjautos sferos formos 50 cm pločio juodos spalvos duobė, kuri tęsėsi į įžemį 20 cm. Visose ištirtose duobėse žmogaus veiklos pėdsakų neaptikta.

Tyrimų metu pilkapių ar senovės gyvenvietės liekanų nerasta, tačiau žvalgant armenyje aptikti XII–XVII a. dirbiniai ir papuošalai bei jų fragmentai rodytų, kad minėti objektai buvo sunaikinti dirbant žemę.

Radiniai perduoti PKM (52 iš Barklainių ir 47 iš Papušių).

The investigation at a future railway site in Panevėžys District

In 2019, a field survey and evaluation were conducted in the territories of suspected Barklainiai cemetery, Papušiai barrows, and Papušiai old settlement (Panevėžys District, N Lithuania), which are at the site of the future Rail Baltica European standard Kaunas – Latvian border railway line. A metal detector survey in Barklainiai yielded 52 archaeologically valuable finds (coins, ornaments, ornament fragments, lumps of brass, and sherds of partly thrown pottery) (Fig. 1) and in Papušiai 47 finds (coins, ornaments, ornament fragments, pieces of spurs, and a scabbard fitting) (Fig. 6). The excavation of 12 trenches (a total of 126.7 m^2) in Barklainiai (Fig. 2) revealed 5 postholes (Figs. 3, 4) and the 7 trenches (a total of 70.64 m^2) in Papušiai (Fig. 5) 3 undated pits (Figs. 7, 8). It is likely that archaeological objects have been destroyed through the working of the soil.

8 pav. Perkasoje 7 aptikta duobė iš PV. L. Vasiliausko nuotr.

Fig. 8. The pit discovered in trench 7, as seen from the SW

